

OŠ Vojnik

PETEK, 13.

Izvor in zanke petka, 13.

Mestna občina Celje, Mladi za Celje

Celje, 2020

OŠ Vojnik

PETEK, 13.

Izvor in zanke petka, 13.

Avtorici:

Nika Krošelj, 8. c

Teja Korošec, 8. c

Mentorica:

Anja Korošec, prof. zgod. in angl.

Mestna občina Celje, Mladi za Celje

Celje, 2020

KAZALO VSEBINE

1	UVOD	5
1.1	NAMEN NALOGE	6
1.2	HIPOTEZE	6
1.3	METODE DELA	6
2	TEORETIČNI DEL	7
2.1	ŠTEVILO 13	7
2.1.1	ŠTEVILO 13 SKOZI ZGODOVINO	7
2.1.2	ŠTEVILO 13 DANES	7
2.2	PETEK	8
2.2.1	PETEK KOT NESREČEN DAN	8
2.3	PETEK 13.	8
2.3.1	ZAČETEK PETKA, 13.	8
2.3.2	DOGODKI, KI SO SE ZGODILI NA PETEK, 13.	9
2.4	ODZIVI LJUDI NA PETEK, 13.	11
2.4.1	KLUB TRINAJST	11
2.4.2	FILM »PETEK, 13.«	11
2.5	DELI SVETA, KJER JE DRUGAČE	12
2.5.1	GRČIJA	12
2.5.2	ITALIJA	12
2.6	STRAH PRED PETKOM, 13.	12
2.7	KAJ (NE) POČETI NA PETEK, 13?	13
3	PRAKTIČNI DEL	14
3.1	Analiza v grafih	14
3.2	ANALIZA ANKETE	27
4	ANALIZA HIPOTEZ	28
5	ZAKLJUČEK	29
6	VIRI IN LITERATURA	30

POVZETEK

Odločili sva se, da raziščeva vraževerje petka, 13. Največje vprašanje, ki sva si ga zastavili, je bilo, ali to res obstaja. Potem sva ugotovili, da odgovora ne bova našli takoj, zato sva si zastavili več manjših vprašanj. Iz teh vprašanj sva si zastavili hipoteze. Iz hipotez in vprašanj sva sestavili anketo, ki sva jo razdelili ljudem vseh starosti po domačem kraju (Vojniku). Ko sva analizirali anketo, sva ugotovili, da sva sklepali pravilno. Ugotovili sva, da v vražo petka, 13., verjame več žensk kot moških in da so ženske strahopetnejše, da se bolj bojijo nesreče petka, 13. Večina ljudi meni, da vraža petka, 13., izvira iz Amerike oz. iz ZDA. Nobene trditve glede izvora petka, 13., pa ne moremo popolnoma zagotoviti, da je resnična, saj je preveč virov ter teorij in ničesar ne moremo dokazati. Na spletu in iz knjig sva ugotovili, da je z nastankom te teorije o petku, 13., povezano tudi nekaj znanih oseb in veliko večjih nesreč. Obstaja pa tudi strokovni izraz za strah pred petkom, 13., ki se imenuje paraskavedekatriaforbija. Ena od najinih ugotovitev je bila, da petek, 13., v nekaterih državah pomeni srečen dan. Obstajajo tudi različne metode, ki preprečujejo nesrečo tega dne in stvari, ki jih na ta dan ne smemo početi. Petek, 13., je še vedno zelo neraziskan (njegov izvor), saj obstajajo različne teorije in nekatere si med seboj nasprotujejo.

1 UVOD

Negativna vraževerja se že stoletja vrtijo okoli številke 13. Zakaj?

Petek se izkaže za najpogostejši delovni dan, na katerega se lahko v gregorijanskem koledarju zgodi 13. v mesecu. Prav tako se petek 13. zgodi v katerem koli mesecu, ki se začne z nedeljo. Med najbolj znanimi vražami o petku, 13., so, da nam na ta dan **črna mačka** ne sme prekrizati poti, da **razbito ogledalo** prinaša sedem let nesreče, da si ne smemo striči nohtov in las ter pokončati **pajka**. Paziti morate tudi, da **ne razsujete soli**, sicer ščepec vrzite čez levo ramo, saj vas v nasprotnem primeru čaka zakleto življenje. Odsvetujejo tudi prve zmenke, saj naj bi bile te zveze obsojene na propad.

Eno izmed starih vraževerij svari pred **odpiranjem dežnika** v stanovanju oz. zaprtem prostoru. Nekoč so verjeli, da to prinaša veliko nesrečo, in to ne samo tistemu, ki dežnik odpre, ampak uroči vse, ki so v tistem trenutku v stavbi. Ni znano, iz katerega vraževerja izhaja, domnevajo pa, da iz dejstva, da je bil nekoč mehanizem za odpiranje dežnikov precej nepredvidljiv in si je človek zlahka poškodoval prst.

1.1 NAMEN NALOGE

Z raziskovalno nalogo sva poizkusili ugotoviti, od kot izvira prekletstvo petka, trinajstega, da torej velja za nesrečni dan, kakšen je njegov dejanski pomen, ali ljudje verjamejo v to, da je petek, trinajsti, nesrečni dan, zakaj verjamejo, kdo najbolj verjame in v kateri državi je vraža o petku, trinajstem, najbolj razširjena.

1.2 HIPOTEZE

- Ljudje ne vedo, v kaj točno verjamejo (če verjamejo).
- Izvor petka, 13., je iz srednjega veka.
- Veliko ljudi misli, da v to vražo ne verjame, ampak ko se ta dan zgodi, se ukvarjajo samo s tem.
- Ko se zgodi ta nesrečen dan, so vsi bolj pozorni na ostale vraže.
- Petek, 13., je povezan tudi z drugimi vražami.
- Vraža petka, 13., je najbolj razširjena v Ameriki.
- V nesrečo petka, 13., bolj verjamejo ženske kot moški.

1.3 METODE DELA

Najprej sva si postavili hipoteze, iz njih sva sestavili anketo, ki sva jo razdelili ljudem različnih starosti iz domačega kraja. Nato sva naredili analizo ankete, s pomočjo katere sva potrdili ali pa zavrnili hipoteze. Izvor in druge informacije o petku, 13., sva poiskali na spletu in v knjigah.

2 TEORETIČNI DEL

2.1 ŠTEVILO 13

Medtem ko so zahodne kulture v celoti zgodovinsko povezale številko 12 (obstaja 12 dni božiča, 12 mesecev in 12 zodiakalnih znamenj, 12 del Herkula, 12 bogov Olimpa in 12 izraelskih plemen, če naštejemo le nekaj primerov), velja njen naslednik, število 13, že dolgo kot znak nesreče.

2.1.1 ŠTEVILO 13 SKOZI ZGODOVINO

- Po svetopisemski tradiciji se je 13 gostov, Jezus in njegovih 12 apostolov (eden od njih, ki mu je bilo ime Juda, ga je tudi izdal), v četrtek udeležilo Zadnje večerje. Naslednji dan je bil seveda Veliki petek, dan Jezusovega križa. Po vsem tem nekateri verjamejo, da je trinajsti sedež na zadnji večerji pripeljal do dolgoletnega krščanskega vraževerja, da je imeti 13 gostov za mizo slab znak. Verjamejo, da je to povezano s smrtjo.
- Velja omeniti tudi stare Egipčane, ki so v življenju šli skozi dvanajst različnih stopenj, trinajsta stopnja je bilo posmrtno življenje. Torej so takrat vstopili v neko drugačnost, ki pa ni nujno, da je bila dobra.
- V srednjem veku je giljotina imela na vrvici za obešanje 13 vozlov in do nje je vodilo 13 stopnic.
- Hamurabi (babilonski kralj), ki je zapisal in objavil svoj zakonik, je na seznamu zakonov izpustil trinajsti zakon. V resnici njegovi zakoni niso bili oštevilčeni in je do te napake prišlo v enem izmed prvih prevodov zakonika.

2.1.2 ŠTEVILO 13 DANES

- V vseh germanskih jezikih imajo števila od ena do dvanajst lastna imena, od trinajst naprej pa sestavljena imena (npr. angleščina: eleven, twelve, thirteen, fourteen ...; nemščina: elf, zwelf, dreizig, vierzig ...).
- Po židovski tradiciji pride trinajstletni deček v adolescenco in postane polni pripadnik judovske religije.

- Pri triatlonu ni številke 13. Tako tekmovalci nosijo števila, npr. 11, 12, 14, 15 ...
- V Iranu praznujejo trinajsti dan v novem letu kot »dan norcev«. Podobno kot pri nas v Sloveniji namenimo 1. april šalam in trikom.

2.2 PETEK

Petek je pri nas med četrtkom in soboto in je peti dan v tednu. V nekaterih državah, kjer se teden začne z nedeljo, pa velja kot šesti dan v tednu. V Iranu je petek zadnji dan vikenda in tako začnejo delovni teden s soboto.

Beseda petek oz. Friday prihaja iz anglo-saksonskega jezika (stara angleščina) in je bila mišljena kot »the day of Frigg« oz. kot »dan boginje Frigg«. Veliko narodov je povzelo podobno poimenovanje in tako imamo danes naslednja imena za petek: Freitag (nemščina), fredag (švedščina), virijdag (nizozemščina) ... V južnoslovanskih jezikih beseda petek pomeni nič drugega kot peti dan v tednu.

2.2.1 PETEK KOT NESREČEN DAN

Sklicevanja na petek kot dan, povezan z nesrečo, se na splošno prvič pojavijo okoli sredine 17. stoletja. Zlasti se v številnih publikacijah iz okoli leta 1800 pojavlja kot posebej nesrečen dan za začetek novega podviga (začetek poti, rojstvo, poroka, selitev, začetek nove službe itd.).

Čeprav so negativne povezave s petkom šibkejše, so nekateri namigovali, da imajo korenine tudi v krščanski tradiciji: tako kot je bil Jezus križan v petek, je tudi petek bil dan, ko je Eva dala Adamu usodno jabolko z Drevesa znanja. Pa tudi na petek je Kain ubil brata Abela. Prav tako je ob petkih bilo včasih največ usmrtitev.

2.3 PETEK, 13.

2.3.1 ZAČETEK PETKA, 13.

Povezave med petkom in številom trinajst so se začele šele v 20. stoletju, ko je leta 1907 ameriški poslovnež in pisatelj **Thomas W. Lawson** napisal in objavil roman z naslovom *Petek, trinajsti*, v katerem borzni posrednik poskrbi na petek, trinajsti, zlom borze na Wall Streetu. Nekateri trdijo, da je njegova knjiga prispevala k razširjanju vraževernosti.

2.3.2 DOGODKI, KI SO SE ZGODILI NA PETEK, 13.

➤ Padec vitezov templjarjev

Viteški red templjarjev je bil ustanovljen okrog leta 1118 kot samostanski vojaški red, namenjen zaščiti romarjev, ki potujejo v Sveto deželo. Hitro pa je postal ena najbogatejših in najvplivnejših skupin srednjega veka. Templjarji so do preloma 14. stoletja vzpostavili sistem gradov, cerkva in bank po zahodni Evropi. In to presenetljivo bogastvo je vodilo v njihov propad. Francoski kralj Filip IV. se je zbal njihovega vpliva in moči. Po celotni Franciji je razposlal zapise, v katerih so bili templjarji obtoženi najrazličnejših kaznivih dejanj, vključno s krivoverstvom, čaščenjem hudiča in pljuvanjem na križ, homoseksualnostjo, goljufijo in finančno korupcijo.

Za templjarje se je konec začel v zgodnjih jutranjih urah na petek, 13. oktobra, leta 1037. Aretiranih je bilo več kot 600 templjarjev. Zaradi trdnega prepričanja v njihova neprimerna dejanja, so jih kraljevi podaniki na grozljiv način mučili. Glede na ekstremne razmere ne preseneča dejstvo, da je na stotine templjarjev, v upanju, da jih bodo izpustili in jim prizanesli, priznalo lažne obtožbe.

Papež Klement V. je bil zgrožen. Ker je bil izvoljen skoraj izključno zaradi Filipovega vpliva, se je bal postaviti templjarjem v bran in zato je zahodnim kraljem naročil aretacijo templjarjev, ki živijo v njihovih deželah. Malo jih je sledilo papeški prošnji, a usoda francoskih templjarjev je bila žal že zapečaten.

➤ **Bombardiranje Buckinghamske palače – 13. september 1940**

V petek, 13. septembra, 1940 so Nemci v času druge svetovne vojne izvedli bombni napad na Buckinghamsko palačo. Seveda pa te nesreče ne moremo pripisati samo petku, 13., saj je napad na palačo trajal več dni.

Palača je bila prvič napadena 8. septembra 1940. Dan kasneje so Nemci uničili večji del severnega krila palače. Ta je bila spet prizadeta v petek, 13. septembra, okoli 11. ure. Uničena je bila notranjost, kapela v južnem krilu ter dvorišče. Kralj Jurij VI. in kraljica Elizabeta I. sta bila v času bombardiranja v palači in pila čaj. Napad na palačo se je nadaljeval še vse do 17. septembra. Zaradi vseh teh dogodkov ugotovimo, da je bil največji »napad« v petek, 13., kar je povzročilo pri ljudeh še močnejše prepričanje v resničnost vraže o petku, 13.

➤ **Umor Kitty Genovese**

Umor natakarike Kitty Genovese se je zgodil v petek, 13. marca, 1964 v Queensu v New Yorku in je eden najbolj znanih primerov umora. Dekle je zabodel in posilil njej nepoznan moški. Dva tedna po umoru je The New York Times objavil članek, v katerem je zapisal, da je kar nekaj očividcev videlo ali slišalo napad, vendar nihče od njih ni poklical policije ali ji priskočil na pomoč. Dogodek je vplival na nastanek ameriške centralne telefonske številke za pomoč 911.

➤ **Strmoglavljenje letala v Andih**

Vsem dobro poznana tragedija se je pričela 13. oktobra leta 1972, ko je letalo urugvajske letalske družbe na poti iz urugvajskega Montevidea v čilsko prestolnico zaradi slabega vremena strmoglavilo v zasneženih Andih. Preživeli v razbitem letalu na 4200 metrih nadmorske višine so imeli na voljo zelo malo hrane in nobenega gretja. Nekako so uspeli usposobiti radio, prek katerega so osmi dan izvedeli, da so oblasti prekinile reševalno akcijo. V izjemno težkih razmerah so se borili kar 72 dni, vmes pa so se hranili tudi z mesom umrlih sopotnikov, ki so jih zakopali v sneg. Dva od potnikov, Nando Parrado in Roberto Canessa, sta nekega dne sklenila, da bosta odšla po pomoč. Po desetih dneh pešačenja sta našla kočo nekega domačina, in sprožila reševalno akcijo. Od 45 ljudi jih je tragedijo v Andih preživel 16. "Mislim, da so bili trenutki, ko sem moral jesti meso s trupel, najbolj žalostni v mojem življenju," je leta 2012 ob 40. obletnici nesreče povedal danes 58-letni Canessa, ki je bil ob strmoglavljenju še najstnik.

➤ **Smrt raperja Tupac Shakurja**

Tupac Shakurj je bil zelo znan raper in malo manj znan igralec, pisatelj, pesnik in tudi kriminallec. 7. septembra ga je šofer peljal na ogled boksarskega dvoboja v Las Vegas. Med

čakanjem na zeleno luč na semaforju se je pogovarjal z ženskama iz sosednjega avtomobila. V tistem času so ga skozi okno ustrelili. Odpeljali so ga v bolnišnico, kjer je bil v komi 6 dni. Umrli je v petek, 13. septembra, 1996. Mnogi še danes povezujejo njegovo smrt s petkom, 13.

➤ **Tragična nesreča križarke Costa Concordia – 13. januar 2012**

Križarka Costa Concordia je bila dolga 290,20 m in široka 35,50 m. V petek, 13. januarja, 2012 se je zgodila tragična nesreča. V njej je umrlo 32 ljudi, vsi ostali pa so bili evakuirani. Tega dne je križarko vozil Francesco Schettino. V oblačnem vremenu je Costa Concordia zadela skalo na zahodni obali Italije, približno 100 km severozahodno od Rima.

2.4 ODZIVI LJUDI NA PETEK, 13.

2.4.1 KLUB TRINAJST

V poznem 19. stoletju je ameriški kapitan po imenu **William Fowler** (1827–1897) poskušal odstraniti trajno stigmo, ki obkroža številko 13, še zlasti nenapisano pravilo o tem, da naj za mizo ne bi nikoli sedelo 13 gostov. Ustanovil je družbo, imenovano Klub Trinajst.

Klub je bil ustanovljen leta 1890 in je znan po svojih človekoljubnih praksah.

Sčasoma se je klubu pridružilo tudi pet ameriških predsednikov: Chester Arthur, Grover Cleveland, Benjamin Harrison, William McKinley in Theodore Roosevelt. Člani so redno obedovali 13. dan v mesecu. Leto po ustanovitvi so podali cinično izjavo, da so vsi člani kluba še živi in da so v dobrem zdravstvenem stanju.

2.4.2 FILM »PETEK, 13.«

Petek, 13., je ameriška franšiza grozljivk, ki vključuje dvanajst filmov, televizijske serije, romane, stripe, videoigre in različno trgovsko blago. Franšiza se osredotoča predvsem na izmišljenega junaka Jasona Voorheesa, ki je kot deček utonil v kampu Crystal Lake zaradi malomarnosti osebja tabora. Desetletja pozneje govorijo, da je jezero "preklete" in je okolica množičnega umora. Jason je v vseh filmih predstavljen kot morilec ali motivacija za umore.

Grozljivke, ki so večkrat predvajane po televiziji ravno na petek, 13., še povečujejo človeški strah pred petkom, 13., in spodbujajo ljudi k vraževerju.

2.5 DELI SVETA, KJER JE DRUGAČE

2.5.1 GRČIJA

Namesto v petek, trinajstega, velja za Grke dan nesreče torek, 13. V torek velja, da prevladuje vpliv Aresa, boga vojne. Padec Carigrada na četrto križarsko vojno se je zgodil v torek, 13. aprila, 1204, padec Carigrada od Osmanov pa se je zgodil v torek, 29. maja, 1453. Poleg tega se »torek« v grščini imenuje Triti (Τρίτη), kar pomeni tretji (dan v tednu). To pri Grkih doda težo vraževerju, saj naj bi slaba sreča pri njih "prišla v troje".

2.5.2 ITALIJA

V italijanski kulturi velja za slab dan petek, 17. in ne 13. Izvor tega verovanja bi lahko zasledili v pisanju številke 17 z rimskimi številkami: XVII. S premikanjem števk lahko zlahka dobimo besedo VIXI ("živel sem"), kar pomeni smrt v sedanosti in zato velja za znak slabe sreče. Pravzaprav v Italiji 13 na splošno velja za srečno število. Zaradi amerikanizacije pa mnogi mladi menijo, da je petek, trinajsti, tudi nesrečen.

2.6 STRAH PRED PETKOM, 13.

Paraskavedekatriafobija je beseda, ki označuje strah pred petkom, 13. Ta vraževernost nekatere ljudi zelo prestraši, ljudje se izogibajo česar koli, kar vključuje petek in številko 13. V številnih visokih ameriških hotelih izpuščajo številko 13 pri označevanju nadstropij, številčenju ulic in avenij. Zaradi vpliva različnih medijev se število bolnikov s to boleznijo veča.

Po ocenah centra za obvladovanje stresa in fobijskega inštituta v Ashevilleu v Severni Karolini se danes po ocenah od 17 do 21 milijonov ljudi v ZDA spopada s strahom pred petkom, 13. Nekateri so tako paralizirani zaradi strahu, da se izogibajo običajni rutini pri poslovanju, poletih ali celo vstajanju iz postelje. Zaradi tega pa ZDA izgubi veliko denarja na en sam dan (saj ljudje ne hodijo iz hiš).

Zanimiva je raziskava Scanlon et al. (1993), objavljena v prestižnem British Medical Journal, ki je analizirala razmerje med zdravjem, vedenjem in vraževerjem okoli petka, 13. Raziskovalci so v obdobju nekaj let primerjali razmerje med prometom in prometnimi nesrečami na petek, 6., in petek, 13. Ugotovilo so, da se tveganje za sprejem v bolnišnico zaradi prometne nesreče na petek, 13., poveča za kar 52 %.

Medtem ko se zdi, da ni trdnih zapisov v podporo trditvi, se ugotavlja, da Američani izgubijo od 800 do 900 milijonov dolarjev vsak petek, 13., ker se ljudje izogibajo potovanjem, poročnim načrtom, selitvam in podobno.

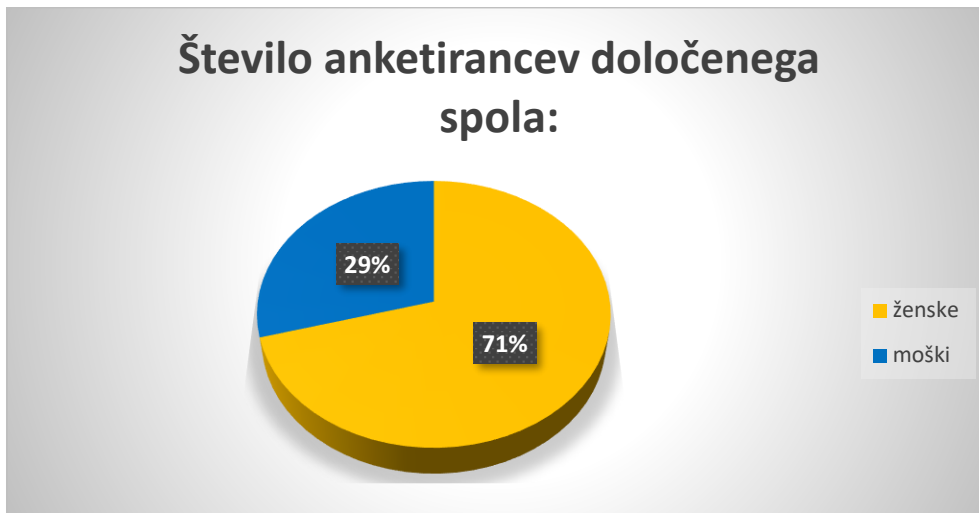
2.7 KAJ (NE) POČETI NA PETEK, 13.?

- Če ne bi radi prehitro **osiveli**, se na ta dan izogibajte nenadnim šokom in strahu, sicer lahko čez noč osivite. Stoletja so ljudje verjeli, da so se tisti, ki so na petek, trinajstega, doživeli grozljivo izkušnjo – videli duhove ali imeli bližnje srečanje s smrtjo – v naslednje jutro prebudili z belimi lasmi. To je sicer nemogoče, saj telo česa takšnega ni zmožno.
- Če že morate zehati na petek, trinajstega, si **med zehanjem vedno pokrijte usta**. Ne le, da je to lepa navada, če tega ne storite, boste – sodeč po enem od mnogih vraževerij – zboleli, ali še huje, lahko vas obsede hudič. V srednjem veku je veljalo prepričanje, da je zehanje izzval hudič, ki je iskal priložnost, da bi skozi usta vstopil v človeka in ga obsedel. Sprva so namesto cele dlani kot protiurok pred ustni s prsti naredili križ in s tem hudiču preprečili vstop.
- Na petek, trinajstega, prav tako ni priporočljivo **prekrižati noža in vilice**. Ne le, da nam tako narekuje bonton, privablja nesrečo, saj prekrižan pribor simbolizira težke čase.
- Če obedujete v večjem številu, poskrbite, da vas za mizo ne sedi ravno trinajst. Ne le, da bo prva oseba že skoraj pojedla, ko bo zadnja šele dobila hrano na mizo, samo pomislite na usodo Jezusa. Ne le **13 oseb za mizo**, tudi 13 oseb v enem prostoru naj bi napovedovalo zlovesče dogodke – ena izmed njih bo v naslednjem letu umrla.
- Večina ve, da razbito ogledalo domnevno prinaša sedem let nesreče, kar mnogi ne vedo, pa je, da je treba **ogledala prekriti v prisotnosti bolnih in umirajočih**, saj bi ti lahko v odsevu zagledali "kosca".
- Če ste ženska in ta dan potujete z ladjo, vaša prisotnost predstavlja nevarnost za posadko, saj **prisotnost ženske na krovu** napoveduje nesrečo. Seksistična vraža izhaja iz dejstva, da je bilo ribištvo nekoč zelo umazan in nevaren posel in kot tak neprimeren za nežnejši spol.
- Če ste zaljubljeni in ste se namenili svojo **ljubezen izpovedati pod luno**, tega ne počnite na petek, trinajstega, saj takšna zveza nima prave prihodnosti.

3 PRAKTIČNI DEL

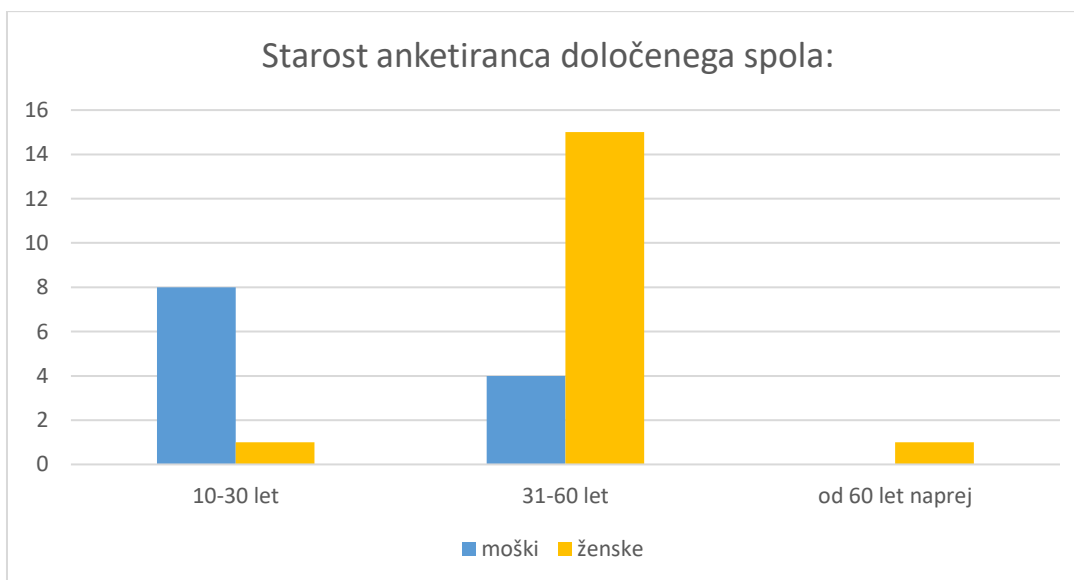
3.1 Analiza v grafih

1. Vaš spol: ženska moški

Anketiranih je bilo 29 žensk ter 12 moških.

2. Vaša starost: a) 10–30; b) 31–60; c) 61-->

Od vseh anketiranih žensk jih je 13 starih od 10 do 30 let, 15 od 31 pa do 60 let ter 1 stara 61 let ali več.

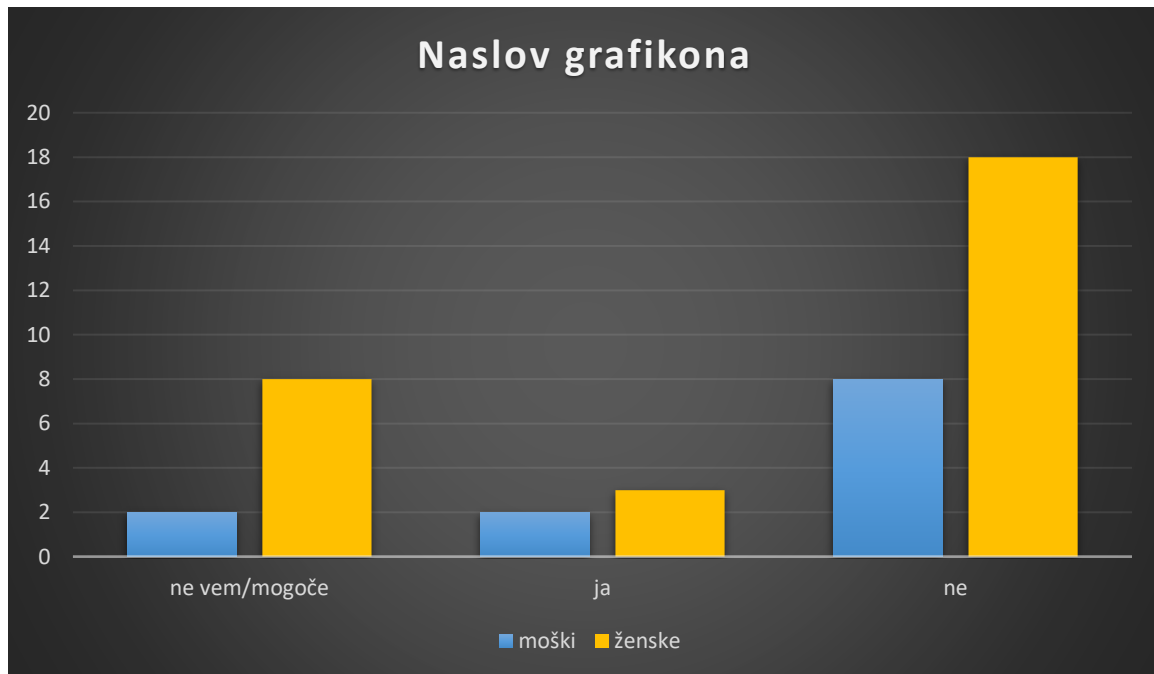
Od vseh anketiranih moških jih je 8 starih od 10 do 30 let in 4 od 31 do 60 let, noben anketirani moški pa ni bil star 61 let ali več.

3. Verjamete v nesrečo petka, 13.?

a) NE VEM/MOGOČE

b) DA

c) NE

Na vprašanje "Verjamete v nesrečo petka, 13.?" je NE VEM OZ. MOGOČE obkrožilo 8 žensk in 2 moška. Odgovor DA so obkrožile 3 ženske in 2 moška. Odgovor NE pa je obkrožilo 18 žensk in 8 moških.

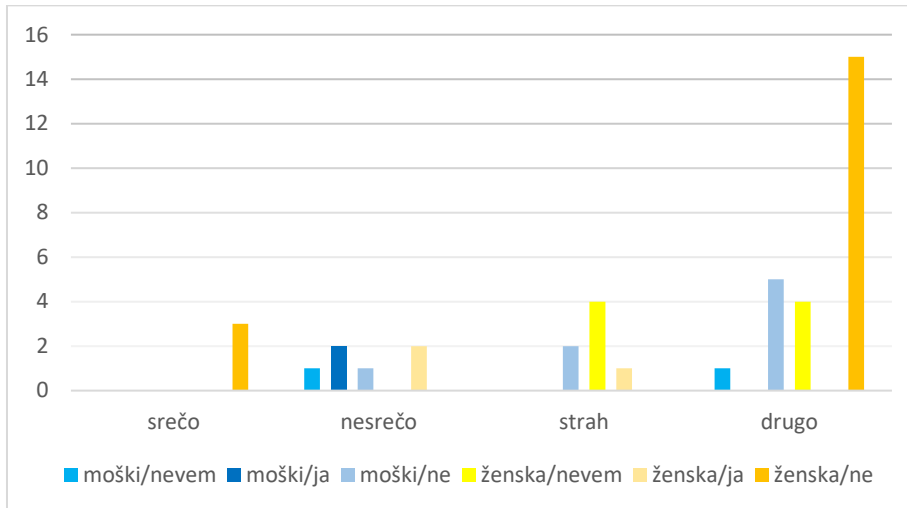
4. Kaj vam ta dan pomeni?

a) SREČO

b) NESREČO

c) STRAH

d) DRUGO _____ (Napišite.)

Moške in ženske sva razdelili glede na to, kako so odgovorili na prejšnje vprašanje.

- Od moških, ki so na prejšnje vprašanje odgovorili z NE VEM, je 1 rekel, da mu petek, 13., pomeni NESREČO, 1 pa je obkrožil DRUGO. Od žensk, ki so pri prejšnjem vprašanju odgovorile NE VEM, so 4 obkrožile, da jim petek, 13., pomeni STRAH in 4 so obkrožile DRUGO.
- Od moških, ki so pri prejšnjem vprašanju obkrožili DA, da verjamejo v nesrečo petka, 13., sta 2 (vsi) obkrožila, da jima petek, 13., pomeni NESREČO. Od žensk, ki so pri prejšnjem vprašanju obkrožile DA, sta 2 ženski obkrožili, da jima petek, 13., pomeni NESREČO in 1, da ji pomeni STRAH.
- Od moških, ki so pri prejšnjem vprašanju obkrožili NE, je 1 obkrožil, da mu petek, 13., pomeni NESREČO, 2 STRAH in 5 DRUGO. Od žensk, ki so pri prejšnjem vprašanju obkrožile NE, so 3 odgovorile, da jim petek, 13., pomeni NESREČO in 15 jih je obkrožilo DRUGO.

Anketiranci so pod odgovor DRUGO napisali:

MOŠKI:

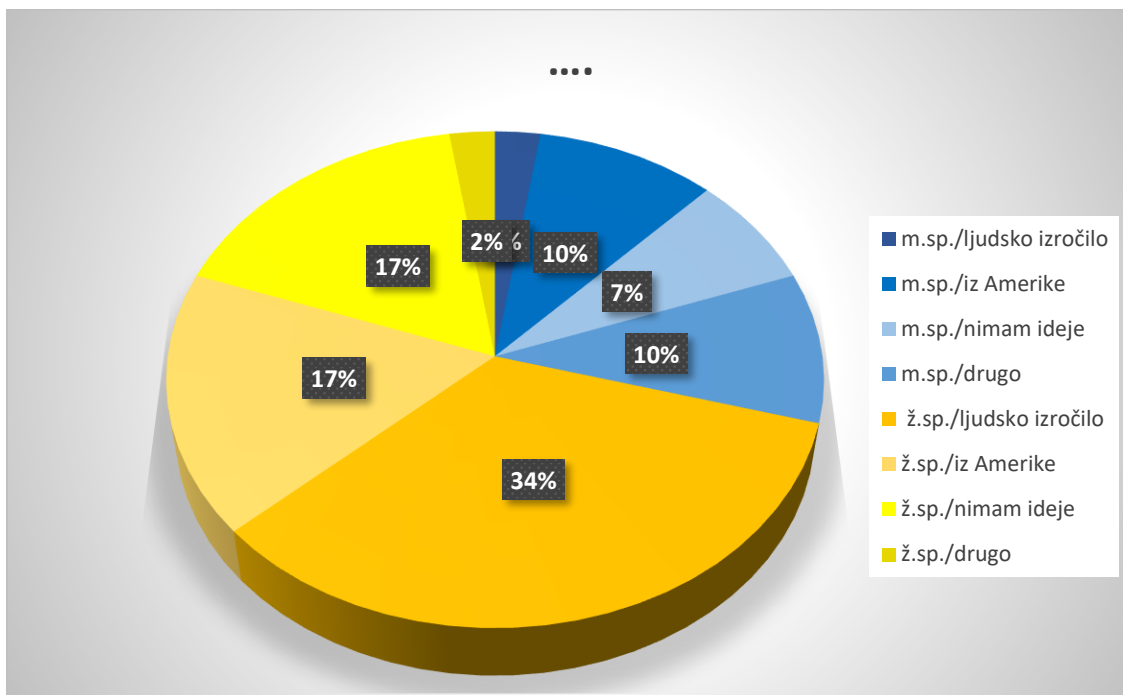
- 4 so napisali, da jim petek, 13., ne pomeni NIČ;
- 1 je napisal, da mu petek, 13., pomeni OBIČAJEN DAN;
- 1 je napisal, da mu petek, 13., sporoča/pomeni NEGOTOVOST.

ŽENSKE:

- 7 jih je napisalo, da jim petek, 13., pomeni VSAKDANJIK;
- 12 jih je napisalo, da jim petek, 13., ne pomeni NIČ oz. NIČ POSEBNEGA.

5. Imate kakšno idejo, od kod bi prišla ta vraža, pa četudi se vam zdi malo verjetna?

- a) IZ LJUDSKEGA IZROČILA
- b) IZ AMERIKE
- c) NIMAM NOBENE IDEJE
- d) DRUGO _____ (Napišite.)

Da ta vraža izvira IZ LJUDSKEGA IZROČILA, je obkrožil 1 moški in 14 žensk.

Da ta vraža prihaja IZ AMERIKE, so obkrožili 4 moški in 7 žensk.

Odgovor, NIMAM IDEJE, so obkrožili 3 moški in 7 žensk.

Odgovor DRUGO pa so obkrožili 4 moški in 1 ženska.

Anketiranci so pod odgovor DRUGO napisali:

ŽENSKE:

- 1 meni, da petek, 13., izhaja IZ VERE.

MOŠKI:

- 1 meni, da petek, 13., izvira IZ SREDNJEGA VEKA;

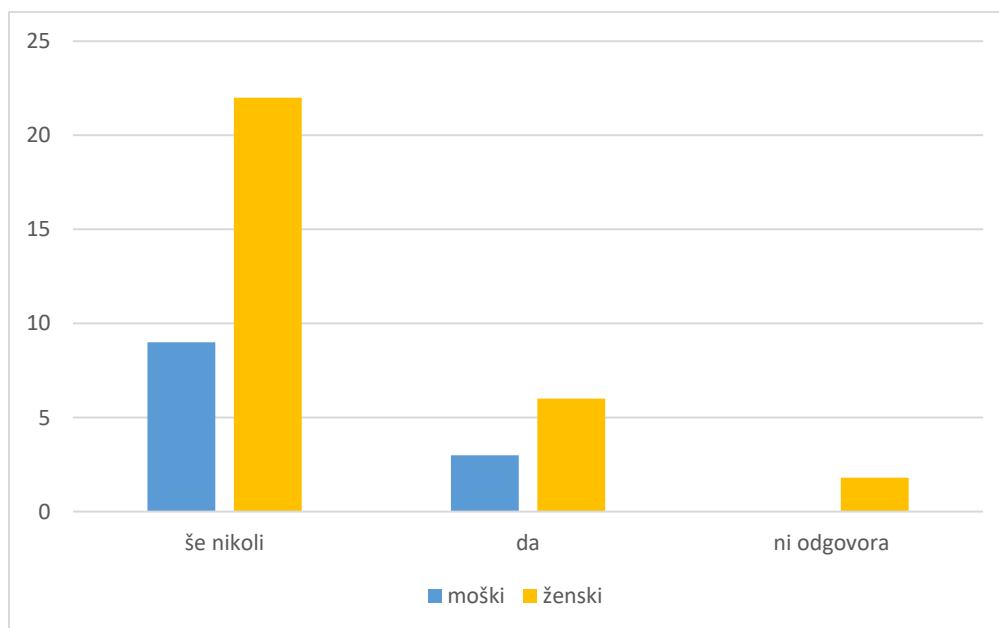
- 1 meni, da je to vraževerje ZARADI FILMA PETEK, 13.;

- 2 menita, da je to vraževerje ZARADI RAZNIH NESREČ, KI SO SE ZGODILE NA PETEK, 13.

6. Ali se ti je na takšen dan, torej petek, 13., danes ali pa kdaj prej že zgodilo kaj nesrečnega?

a) ŠE NIKOLI

b) DA

9 moških in 22 žensk je obkrožilo, da se jim na petek, 13., ŠE NIKOLI ni zgodilo nič slabega.

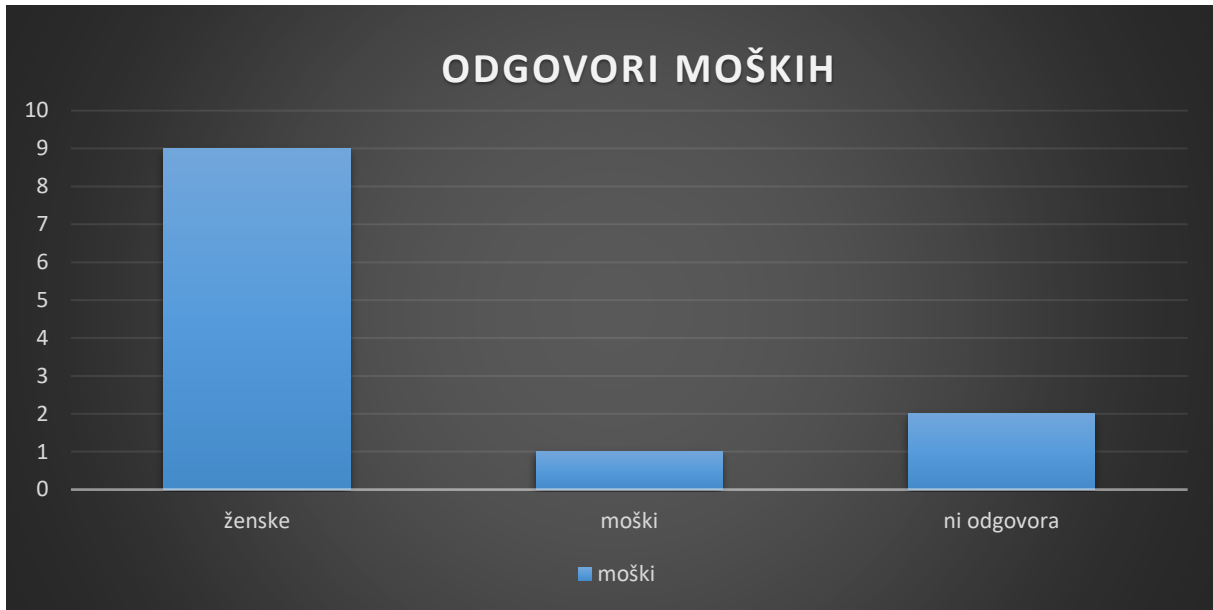
3 moški in 6 žensk pa je obkrožilo, da se jim je že zgodilo kaj slabega, torej DA.

Od 1 ženske pa nismo dobili odgovora.

7. Kateri spol menite, da bolj verjame v vražo petka, 13., in zakaj?

a) ŽENSKI (Utemeljite.) _____

b) MOŠKI (Utemeljite.) _____

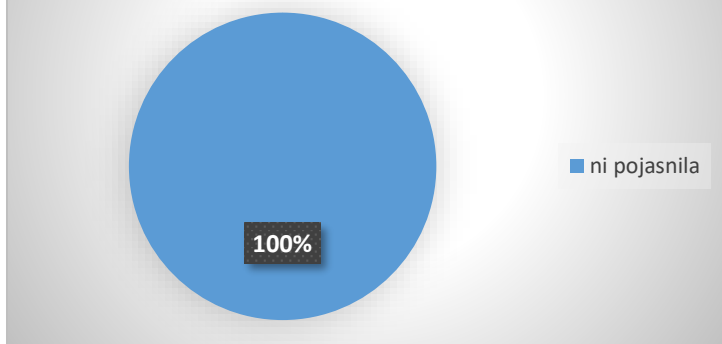
9 moških je odgovorilo, da ŽENSKE bolj verjamejo v vražo petka, 13., 1 je obkrožil, da MOŠKI bolj verjamejo v to vražo, 2 pa NISTA ODGOVORILA.

Pojasnila tistih, ki so obkrožili, da so ženske bolj vraževerne:

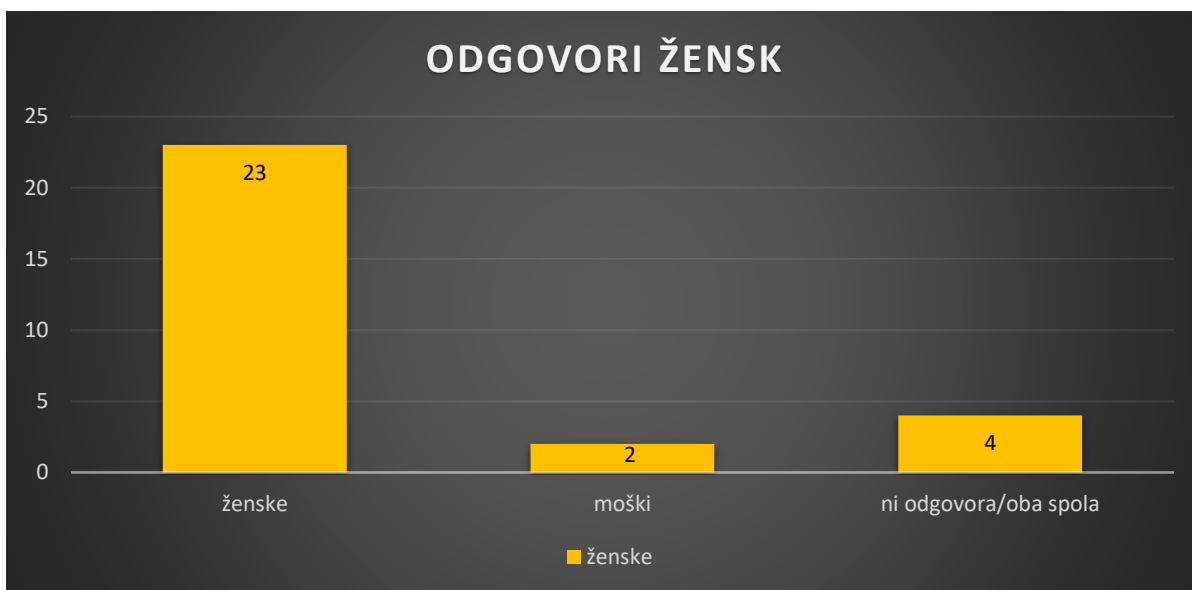
- 3 so pojasnili z odgovorom, KER SO BOLJ SRAMEŽLJIVE;
- 1 je pojasnil z odgovorom, KER SO BOLJ OBČUTLJIVE;
- Z odgovorom, KER VEČ RAZMIŠLJAJO, je svojo izbiro utemeljil 1;
- 1 je pojasnil svojo izbiro z odgovorom, KER SO PLAŠNE;
- 1 pa svoje izbire NI POJASNIL.

Razlaga tistih, ki so obkrožili, da moške:

Pojasnilo tistih, ki so obkrožili, da so moški bolj vraževerni:

- 1, ki je obkrožil, da so ženske bolj vraževerne, svojega odgovora ni pojasnil;

- 23 jih je obkrožilo, da so ŽENSKE bolj vraževerne;
- 2 sta obkrožili, da so MOŠKI bolj vraževerni;
- 4 anketiranke niso odgovorile.

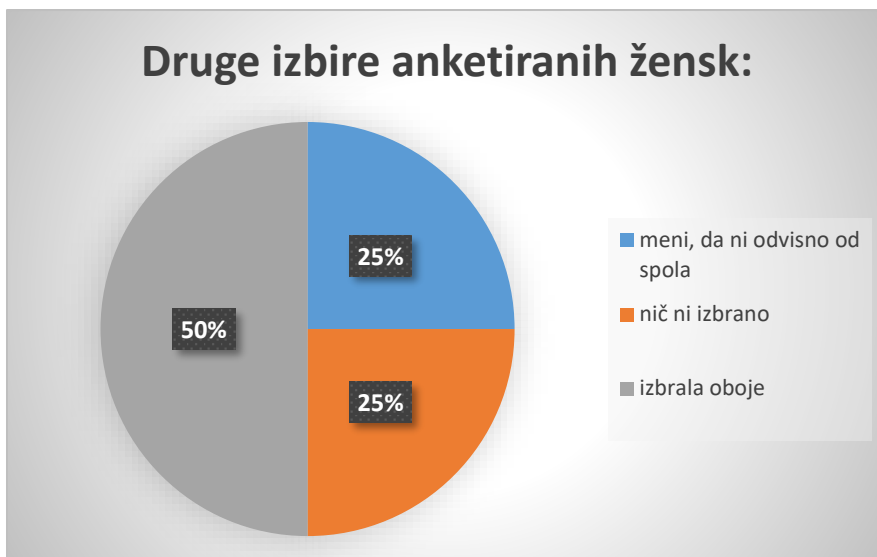

Pojasnila tistih, ki so obkrožile, da so ženske bolj vraževerne:

- 1 je pojasnila, KER SE BOLJ BOJIJO VSEGA;
- 8 jih je svoj odgovor pojasnilo s pojasnilom, KER SO BOLJ VRAŽEVERNE;
- 7 jih je svoj odgovor pojasnilo z DRUGIM (drugo: ker verjamejo v več stvari, so naivne, imajo več domišljije, več berejo);
- 7 jih NI PODALO POJASNILA.

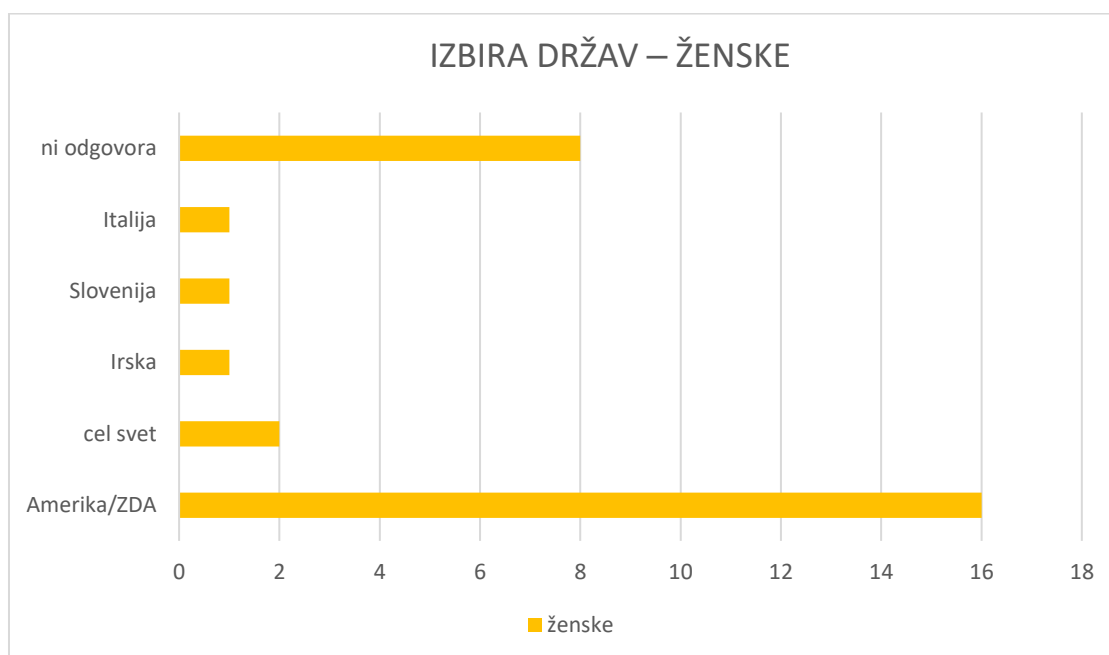
- 1 je svoj odgovor pojasnila z: KER SO BOLJ NAIVNI;
- 1 je svoj odgovor pojasnila z: KER SO BOLJ VRAŽEVERNI.

Druge izbire anketiranih žensk:

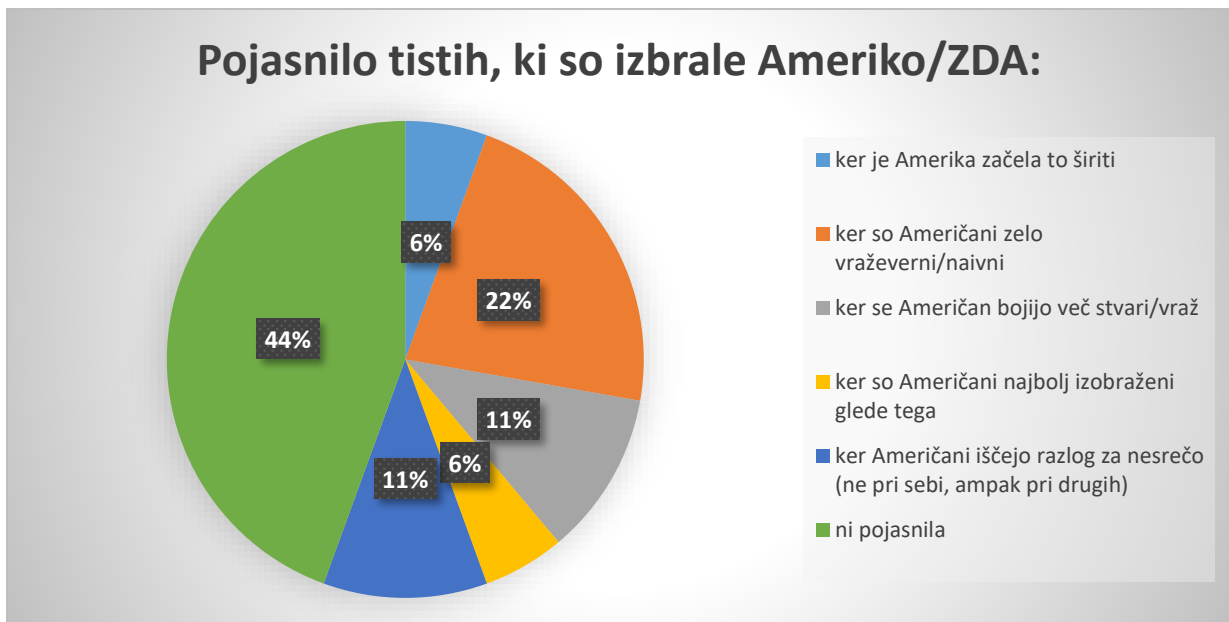
- 1 meni, da NI ODVISNO OD SPOLA,
- 1 ni izbrala NIČESAR,
- 2 sta izbrali OBA SPOLA.

8. V kateri državi mislite, da je vraža o petku, 13., najbolj razširjena – vanjo najbolj verjamejo, se je bojijo in zakaj?

Izbira držav žensk:

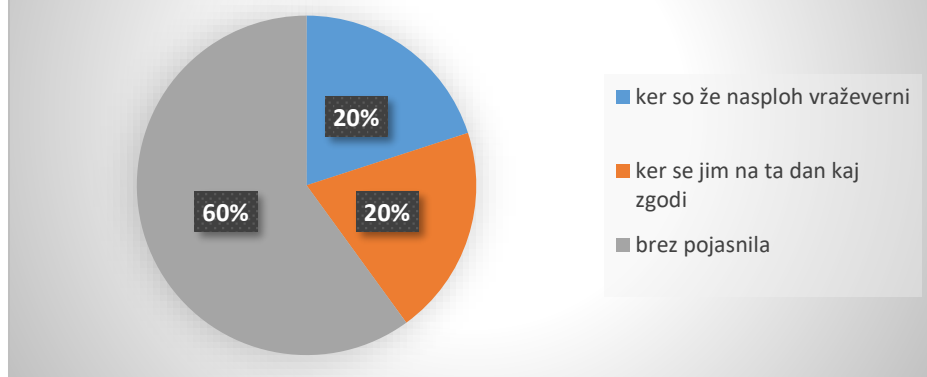
- 16 jih meni, da je ta vraža najbolj razširjena V AMERIKI/ZDA;
- 2 menita, da je PO CELEM SVETU enako razširjena;
- 1 meni, da je najbolj razširjena NA IRSKEM;
- 1 meni, da je najbolj razširjena V SLOVENIJI;
- 1 meni, da je le-ta najbolj razširjena V ITALIJI;
- 8 pa jih NI ODGOVORILO.

Pojasnila tistih, ki so izbrale AMERIKO/ZDA:

- 1 je odgovor pojasnila z: KER JE AMERIKA ZAČELA TO ŠIRITI;
- 4 so odgovor pojasnile z: KER SO AMERIČANI ZELO VRAŽEVERNI/NAIVNI;
- 2 sta odgovor pojasnili z: KER SE AMERIČANI BOJIJO VEČ STVARI/VRAŽ;
- 1 je svoj odgovor pojasnila z: KER SO AMERIČANI NAJBOLJ IZOBRAŽENI GLEDE TEGA;
- 2 sta svoj odgovor pojasnili z: KER AMERIČANI IŠČEJO RAZLOG ZA NESREČO (ne pri sebi, ampak pri drugih);
- 8 jih svojega odgovora NI POJASNILO.

Pojasnila za druge izbrane države/dele sveta:

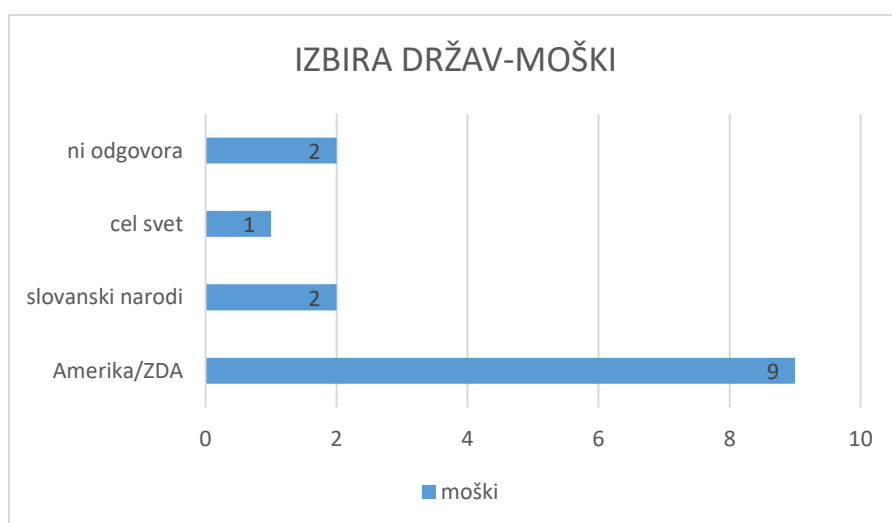

Druge izbrane DRŽAVE/DRUGI DELI SVETA:

Italija, Slovenija, cel svet, Irska.

Pojasnila tistih, ki so izbrali DRUGE IZBRANE DRŽAVE/DELE SVETA:

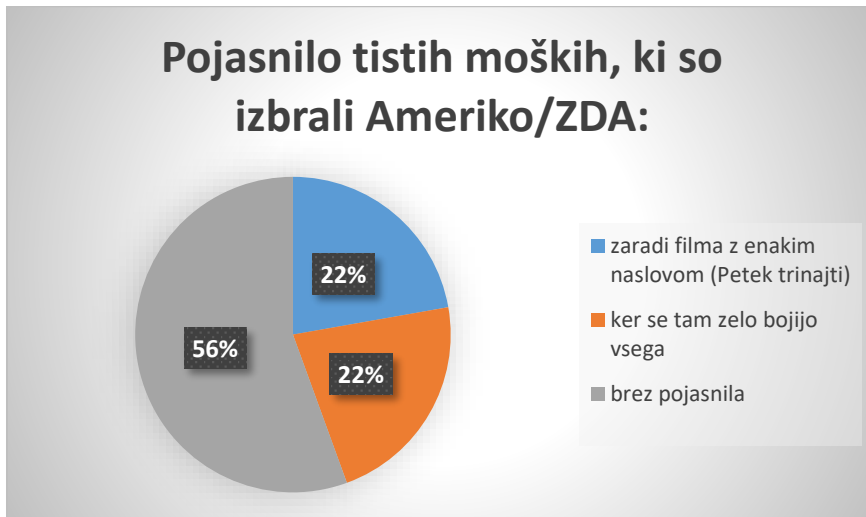
- 1 je svoj odgovor pojasnila z: KER SO ŽE NA SPLOH VRAŽEVERNI;
- 1 je svoj odgovor pojasnila z: KER SE JIM NA TA DAN KAJ ZGODI;
- 3 anketiranke svojega odgovora NISO POJASNILE.

Izbira držav moških:

- 9 jih meni, da je ta vraža najbolj razširjena V AMERIKI;

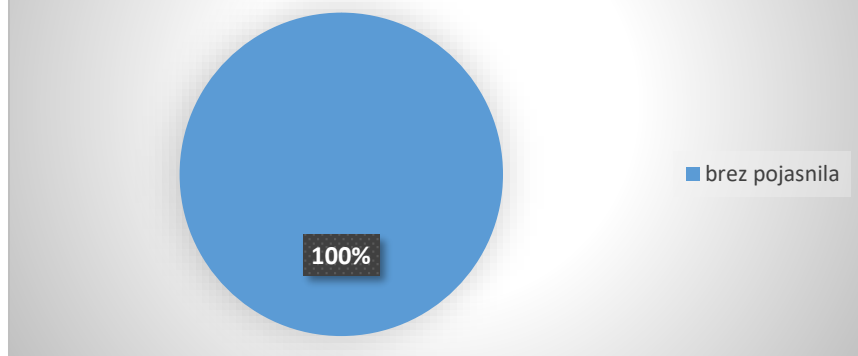
- 2 menita , da je najbolj razširjena **PRI SLOVANSKIH NARODIH;**
- 1 meni, da je zelo razširjena **PO VSEM SVETU;**
- 2 nista odgovorila na vprašanje.

Pojasnilo tistih moških, ki so izbrali **AMERIKO/ZDA:**

- 2 sta svoj odgovor utemeljila z: **ZARADI FILMA Z NASLOVOM PETEK, 13.;**
- 2 sta svoj odgovor utemeljila z: **KER SE TAM ZELO BOJIJO VSEGA;**
- 5 jih svoje **IZBIRE NI POJASNILO.**

Pojasnilo tistih moških, ki so izbrali druge države/dele sveta

Druge izbrane DRŽAVE/DELI SVETA:

Slovanski narodi, cel svet.

Pojasnila tistih, ki so izbrali DRUGE IZBRANE DRŽAVE/DELE SVETA:

- nihče (3/3) ni podal pojasnila.

3.2 ANALIZA ANKETE

Iz ankete smo lahko razbrali, da ženske bolj verjamejo v vražo petka, trinajstega, kot moški. Anketiranci obeh spolov pa so v večino primerih rekli, da v nesrečo tega dne ne verjamejo.

V večino primerih so anketiranci povedali, da jim petek, 13., ne pomeni nič posebnega, da jim je vsakdanjik. Le nekaterim ta dan pomeni strah, nesrečo ali pa negotovost. Nekaj pa je tudi takih, ki jemljejo ta dan kot srečen.

Anketirance smo povprašali tudi po izvoru petka, 13. Večina jih meni, da je vraža prišla iz ljudskega izročila ali pa iz Amerike. Verjetno pa ljudje niso dovolj izobraženi o tem, da bi lahko povsem zaupali svojemu odgovoru.

Večina anketiranih oseb je rekla, da se jim na ta dan ni še nič slabega zgodilo, nekaterim pa se je. Lahko bi torej sklepali, da ta vraža nima dejanskega vpliva na dejanja, ki se bodo oz. so se zgodila in da je to vse v naših glavah. A po raziskavah kaže, da je na ta dan število nesreč večje. Morda, ker so ljudje bolj prestrašeni. Seveda pa ni dokončnega dejstva oziroma dokončne trditve, ali ima petek, 13., res takšno moč ali pa je to samo v glavi.

V skladu s tem, da je v Ameriki ta strah zelo razširjen, so bili tudi odgovori anketirancev, ki so v večini rekli, da menijo, da so najbolj vraževerni v Ameriki.

4 ANALIZA HIPOTEZ

Hipoteze, ki sva jih potrdili:

- Izvor petka, 13., je iz srednjega veka.
- V nesrečo petka, 13., bolj verjamejo ženske kot moški.
- Vraža petka, 13., je najbolj razširjena v Ameriki.

Hipotezi, ki sva ju zavrgli:

- Ljudje ne vedo, v kaj točno verjamejo (če verjamejo).
- Veliko ljudi misli, da v to vražo ne verjame, ampak ko se ta dan zgodi, se ukvarjajo samo s tem.

Hipotezi, ki sva ju delno potrdili in delno zavrgli:

- Ko se zgodi ta nesrečen dan, so vsi bolj pozorni na ostale vraže.
- Petek, 13., je povezan tudi z drugimi vražami.

5 ZAKLJUČEK

Že na začetku naju je tema petka, 13., zelo pritegnila, zato sva se odločili, da bolj raziščeva njen izvor in vraževernost ljudi v vražo. Med pisanjem raziskovalne naloge sva se naučili veliko novega o samem izvoru petka, 13., ter spoznali veliko znanih osebnosti, za katere prej nisva vedeli (in so povezane s petkom, 13.).

Vsaj enkrat na leto pade petek na 13. dan v mesecu in smatrali bi, da smo ljudje leta 2020 manj vraževerni, kot pa so bili ljudje v srednjem veku, ko je vraževernost bila nekaj čisto običajnega. Vendar glede na sodobne raziskave ugotavljamo, da smo šele v zadnjih nekaj desetletjih postali zares vraževerni, čeprav mogoče mislimo, da temu ni tako.

Vsak posameznik se sam odloči, kako bo sprejel petek, 13. Ne glede na to, ali verjamemo v to vražo ali ne, se težko izognemo razpravam o tem dnevu. Strah pred petkom, 13., je že tako stalen, da ga bo težko izkoreniniti. Nam pa ta dan zato ponuja vpogled v zgodovino, ki je, kot pravi pregovor, učiteljica življenja.

6 VIRI IN LITERATURA

- Ovsec J., Damjan. **Vraževerje sveta: o nastanku vraž, njihovem razvoju in pomenu.** Ljubljana: Kmečki glas, 2001.
- Allen, Judy. **Enciklopedija nepojasnjenege: nenavadni pojavi, čudne vraže in starodavne skrivnosti.** Murska Sobota: Pomurska založba, 2006.
- <https://www.historytv.eu/sr/history-sr>
- https://en.wikipedia.org/wiki/Friday_the_13th
- https://en.wikipedia.org/wiki/The_Thirteen_Club
- https://en.wikipedia.org/wiki/Popular_culture
- "Izvori nesrečnega petka 13.," Live Science.
- "Petek, 13.: zakaj je nesrečno in druga dejstva o najslabšem dnevu v koledarju," The Telegraph.
- "13 čudnih stvari, ki so se zgodile v petek, 13," Live Science.
- "Evo, zakaj je petek trinajstega za nesrečo," je čas.
- "Friggatriskaidekaphobes ni treba uporabiti," New York Historical Society.
- https://sl.wikipedia.org/wiki/Gioachino_Rossini
- http://www.westendatwar.org.uk/page_id__39_path__0p28p.aspx
- <https://www.history.com/topics/crime/kitty-genovese>
- https://en.wikipedia.org/wiki/Murder_of_Kitty_Genovese
- https://sl.wikipedia.org/wiki/Ciklon_v_Bholi
- <https://www.24ur.com/skrivnostna-izginotja-letal-od-bermudskega-trikotnika-dov-andov.html>
- https://en.wikipedia.org/wiki/Costa_Concordia
- [https://en.wikipedia.org/wiki/Friday_the_13th_\(franchise\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Friday_the_13th_(franchise))

IZJAVA

Mentorica **Anja KOROŠEC**, prof. zgo. in ang., v skladu z 20. členom Pravilnika o organizaciji mladinske raziskovalne dejavnosti »Mladi za Celje« Mestne občine Celje, zagotavljam, da je v raziskovalni nalogi z naslovom *PETEK, 13.; Izvor in zanke petka, 13.*, katere avtorici sta **Nika KROŠELJ** in **Teja KOROŠEC**:

- besedilo v tiskani in elektronski obliki istovetno,
- pri raziskovanju uporabljeno gradivo navedeno v seznamu uporabljene literature,
- da je za objavo fotografij v nalogi pridobljeno avtorjevo dovoljenje in je hranjeno v šolskem arhivu,
- da sme Osrednja knjižnica Celje objaviti raziskovalno nalogo v polnem besedilu na knjižničnih portalih z navedbo, da je raziskovalna naloga nastala v okviru projekta Mladi za Celje,
- da je raziskovalno nalogo dovoljeno uporabiti za izobraževalne in raziskovalne namene s povzemanjem misli, idej, konceptov oziroma besedil iz naloge ob upoštevanju avtorstva in korektnem citiranju,
- da smo seznanjeni z razpisni pogoji projekta Mladi za Celje.

Celje, 2. 3. 2020

žig šole

Podpis mentorja: Anja Korošec

*